

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De Sacramento Ectremae Vnctionis. Rubricae, seu instructiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

vino & aqua abluit in vase non consecrato. ad eum vsus præcipue parato, quod secum portandum curabit; tum purificatorio abstergit. clericus autem præbet ægroti ablationem; quod si ægrotus sumere non potest, eam ad ecclesiam deferet, & in sacrarium mittet.

Facta purificatione, Parochus stans vt supra dicit manibus iunctis.

V. Domine exaudi orationem nostram.

R. Et clamor noster ad te perueniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Deinde manibus extentis orationem sequentem.

Domine sancte, pater omnipotens, æterne Deus, te humiliter deprecamur; vt accipienti fratri nostro (vel) sorori nostræ, sacrosancam Eucharistiam corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi filij tui, & animæ & corporis sit salus. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum &c.

Hic infirmum Parochus aliquid admonebit, ex ijs quæ supra exposita sūt; hocque in primis, vt in tempore petat extremam vñtionem: si que in eo statu est, vt non sit differenda, ipse Parochus nullam moram interponet.

Videbit antequam inde discedat, vt si aliquando Sacramentum palato ægroti adhæserit, tatum vini, aut aquæ det, vt illud glaciât: quod vbi factum viderit, ad mensam genuflectet, & pixidem capiet, vt attulit; & versus ægrotum cum ea crucis signum faciet.

Ita ad ecclesiam rediens quo ordine venerat, dicit caticum sequens: & item alias religiosas preces ad hunc vsus accommodatas (præcipue cum longum est iter) cum sacerdotibus, & clericis alternatim vt supra.

Benedicite omnia opera Domini Domino &c. vsque ad finem cantici.

Reuersus verò collocat debita reuerentia pixidem cum Sacramento super altari, supposito corporali extento; genuflectit; postea stans manibus iunctis dicit:

V. Panem de celo præstitisti eis.

R. Omne delectamētum in se habēt.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Tum manibus extentis dicit orationem sequentem.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti; tribue quæsumus: ita nos corporis & sanguinis tui sacra myteria venerari; vt redemptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui viuus &c.

Qua oratione peracta, genuflectit; pixidem vtraq; manu tenens, signum crucis cum ea versus populum adhibet, benedicens his verbis:

Benedicat vos omnipotens Deus, pater, & filius, & spiritus sanctus. R. Amē. Deinde conuersus ab alia parte ad altare, reponit pixidem in tabernaculo, genuflectit, postea claudit.

Tum indulgētiam publicè denunciât ijs concessam, qui Sacramentum eo modo comitantur; paucis verbis eos cohortans, vt in religioso eo instituto perseuerent: & ita fideles in pace dimittit.

DE SACRAMENTO Extremæ Vñtionis.

Rubricæ, seu instructiones.

EX TREMO vitæ nostræ tempore præsidia diuinæ gratiæ nos eò plura habere conuenit, quò & vehementius torquemur metu mortis impendentis, & in periculo etiam maiori versamur. Sicut igitur clemētissimus Redemptor noster diuina in alijs sacramentis adiumenta fidelibus, dum in hoc sæculo viuunt, parauit: ita hoc extremæ vñtionis Sacramento, finem vitæ huius, tanquam firmissimo quodam, cœlestique præsidio communit.

Hoc Sacramentum à Christo Domino ut cætera sacramenta est institutum; apud Marcum quidem insinuatum, per Marc. 6.
Iacobum autem Apostolum ac Domini Iacobi 5.
fratrem fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit, quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum; & alleuiabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.

Administrantur in ecclesia fidelibus plures sacræ vñtionis, veluti, Baptismi, Confirmationis, Ordinis: & quoniam hæc extrema est, quæ fidei graui-

ter periculoseque ægrotanti ministratur; ideo Sacramentum extremæ vñtionis appellatum est, & sacramentum etiã vñtionis infirmorum, & præterea sacramentum exeuntium.

Hoc sacramentum, vt alia sacramenta, constat ex materia, & forma. Itaque eius materia est oleû ab Episcopo consecratum, liquor scilicet, non ex quavis pingui crassaque natura, sed ex olearum bæccis tantummodo expressus.

Atque hæc quidem materia aptissimè illud significat, quod sacramenti vi intus in anima efficitur; mitigatur enim animæ dolor & tristitia vñtione quadam inuisibili; eiusque vires recreantur, vt infra dicitur latius.

Forma verò sacramenti est verbum, & solennis illa precatio, qua sacerdos ad singulas vñtiones vtitur, cû inquit: Per istam vñtionem, & suam pijsimam misericordiã, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum deliquisti; & sic de reliquis. Quo fit, vt cum aliorum sacramentorum forma, vel absolute significet quod efficit, vt illa, Ego te baptizo; vel tanquam ab imperantibus pronuncietur, vt in sacramento ordinis, Accipite potestatem; hæc vna extremæ vñtionis forma precatio quadam absoluetur.

Atqui sacramenti huius minister sacerdos est ritè sacerdotio initiatus: nec verò tamen cuius id ex sacris decretis administrare licet; sed proprio Parocho qui iurisdictionem habeat, aut alteri, cui ille, Superior ve ministrandi sacramenti facultatem ex causa dederit.

Fructus atque vtilitates quæ ex hoc sacramento capiuntur, Parochus accuratè studioseque explicabit, cum in vñtione infirmi opportunum viderit; tum maxime in cohortatione ad illud spontè petendum; & in primis in ministratore, quantum per temporis angustiam, & morbi vexationem potest.

Prima igitur vtilitas & effectus huius sacramenti est, quod peccati reliquias tollit, tanquam complementum sacramenti poenitentia: Quæ reliquæ peccata esse intelliguntur, siue mortalia, siue venialia, quæ post alia sacramenta remanent. potest enim fieri, vt ignoran-

te eo qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat: in quo delendo ita hoc sacramento iuuatur; vt fieri possit eum per hoc sacramentum saluari, qui alioqui fuisset damnandus.

Hæ reliquæ etiam sunt, torpor, moeror, & anxietas quædam, quæ ex peccato relinquuntur, & hominem morti proximè affligit.

Sunt porro multa, quæ ægrotantem varie affligunt; & mortis naturalis metus, & diuini iudicij horror, quo maxime terretur; & morbi vis: quæ illum ita deprimunt, vt de Deo, diuinisq; & celestibus rebus, ac de animæ suæ salute cogitationes aliquando suscipere non possit. Fitque sæpè interdum, vt morbo vexatus, paulo momento huc atque illuc impellatur, modò ad querelas, modò ad suspiciones, modò ad impatientiam, aliasque huius generis prauas affectiones, quæ illius animam lædunt.

Aduersus hæc porro omnia incommoda sacramentum hoc tanquam saluberima medicina valet, eamque vim diuinis habet, vt leuius ea ferat.

Alia est vtilitas; Cum enim Diabolus, qui diuturno vsu conditionem, ingenium, moresque ægrotantis didicit, extremo eo tempore omne certamen varie aggrediatur, vt eum distrahat, desperatione, & animi abiectioe perturbet, aut nimia arrogancia atque elatione quadam attollat: hoc sacramento vires infirmo diuinæ subministrantur, quibus aduersario fortiter resistat.

Cum igitur aduersus hostem animam corroborat; tum etiam corpus, vbi animæ saluti expedierit, aliquando sanat.

Hoc etiam sacramento, fidelis qui illud piè sumit, palàm publiceque quodammodo profitetur in obitu fidem catholicam. Apertè enim declarat, se, sicut ad id tempus in ecclesia militante cum fidelibus communionem habuit; ita in fine se se habere; sperareque in ecclesia triumphante consortium habiturum cum sanctis, qui aeterna cum Christo gloria perfruuntur.

Ceremoniæ & ritus ministrandæ extre-
mæ vnctionis.

Primo multæ ad Deû preces pro eo
piè adhibentur, quibus diuinum eius
auxilium imploratur: leguntur litanie,
Sanctiq; Dei inuocantur: & nullum om-
nino est sacramentum, quod plurib. pre-
cibus administratur: egent enim fideles
eo potissimum tempore magno auxi-
lio: & ideo Parochus, alijsq; omnes præ-
sentes toto corde precantes tunc eniti
debent, vt laboranti subueniant.

Præterea corporis partes vnguntur;
quæ veluti sensuum instrumenta homi-
ni data sunt. oculi propter visum, aures
propter auditum, nares propter odora-
tum, os propter gustû & sermonem, ma-
nus propter tactum. sicut enim in mor-
bo corporis ea pars curatur tantum, à
qua morbus manat, non autem totum
corpus; ita hic ea tantum membra vn-
guntur, in quibus potissimum sentiendi
vis eminet, vnde peccatum quasi per
ostia intrare solet. renes quoque veluti
voluptatis & libidinis sedes: tum pe-
des, qui sunt nobis ingressus, & ad lo-
cum mouendi principium.

Quæ duæ partes postremæ non tamen
ita sunt necessariæ vt aliæ, quæ sunt
quinque sensuum. ideo in fœminis re-
nium vnctionem omittet.

Si quis membro aliquo careat, quod
inungi præscriptum est, vngat partem
ei propiorem.

Reliquis infirmis manus ab interiori
parte munget, sacerdotibus verò ab ex-
teriori parte, cum prius in sacra ordi-
natione vnctæ fuerint.

Vngendis autem oculis, alijsq; mem-
bris, quæ in homine paria sunt, hoc val-
de cauebit, vt cum vtrunque membrum
vnus tantum sensus sit, vtriusq; in idem
vnctionem absoluat unica solû verborû
forma, licet duas cruces faciat. Vngat au-
tem primo dextrum, deinde sinistrum,
cruce vnicique impressa oleo sacro.

Vnguntur oleo, quia gratia Spiritus
sancti, quæ oleo significari solet, anima
perfunditur, ad peccata, peccatorumq;
reliquias abstergendas, animam alle-
uiandam, & confirmandam.

Forma adhibetur, quæ precatorem
habet, cû Sanctus Iacobus dixerit, orent

super eum &c. Atque cum hoc sacramen-
tum sit quoddam poenitentiae comple-
mentum; infirmique eo maximè tempo-
re non possint opera poenitentiae facere,
ex sola misericordia remissionem expe-
ctant, quæ precatore imploratur.

Crux item, dum vnctio sacro oleo adhi-
betur, imprimitur; vt sciamus, hæc do-
na nobis concedi meritis crucis & pas-
sionis Domini; vtq; eo signo, in pugna,
quæ cum aduersario sustinenda est, vta-
mur, sensusq; nostros muniamus; item-
que vt ad Christi iudicis tribunal signû
crucis deferamus, quo ostendamus, nos
sub Crucis vexillo constanter vsque ad
obitum pugnasse.

De diligentia in ministrando.

Omni diligentiam Parochus in eo
adhibebit, vt cum periculum mor-
tis ægroto impendit, supremusque vi-
tæ dies instare videtur, illud in tempo-
re ministret: proposito sibi exemplo
sanctissimi Episcopi Malachie, qui cum
culpæ suæ, licet immeritò adscriberet,
quod mulier quædam sine hoc sacramen-
to decessisset; totam noctem lachrymâs
se se afflixit, ita vt Dei misericordia ma-
ne illa quasi è somno excitata, è lecto se
erigens hoc sacramentum acceperit, &
etiam à morbo conualuerit.

Quare cum quis eius curæ commissus pe-
riculosè ægrotat, cum ab ecclesia Paro-
chus abesse non debet, tum illi, vt de vi-
sitatione dictum est, frequenter visita-
bit: paratusq; erit die noctuq; nulla in-
terposita mora in tempore ministrare.
Vt autem in tempore ministret, cum sæ-
pè alias, vt pote cum ægrotantem pri-
mò visitat, tum quo etiam tempore sa-
cræ Eucharistiam pro viatico ei mi-
nistret, hoc illum monebit, vt dum sa-
na mente est; sibi ministrari petat: si-
mulque item demonstrabit, quàm salu-
tariter expediat, vtro sponteque piè sa-
cramentum hoc deposcet.

Ad quod etiam sacramentum perci-
piendû, quò magis fideles accendat, eius
fructus atq; vtilitates aliquando, prout
opportunitatem esse viderit, accuratè expli-
cabit: idemque vnicique infirmo cum
ministrat, præstare non ommittet, quan-
tum

tum sanè tunc per temporis angustiam, morbiq̄ue vexationem potest.

Atque cum ad ægrum valde periculose ægotantem sacram Eucharistiam pro viatico fert, vasculum etiam sacræ vnctionis afferet, præsertim si infirmi domicilium ab ecclesia longè abest: vt si morbi vis magis ingrauescet, in tempore ministret.

Ministrabit autem, dum æger integris sensibus est. Quòd si aliqua morbi vi infirmus oppressus, dubitatur, viuusne sit, an mortuus: tunc diligenter de hoc sacerdos videbit, consulto etiam medico, si in tâta temporis breuitate potest: si non potest, & in dubio est, ea conditione vtetur: Si es viuus, per istam sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid &c.

Si æger autem in eo statu est, vt spiritum ante exhalaturus videatur, quàm sacramenti huius ministracionem ipse Parochus absoluere possit, tunc psalmis, & litanijs prætermisissis, statuta formula verborum, singulas corporis partes, quas vngi ritus postulat, inunget. Si que superstes erit, tunc statas reliquas preces, litaniasque adhibebit. Si verò dum vngitur, spiritum emisserit, vngere Parochus desistet.

Rursus, si aliquando acciderit, ipsum Parochum, dum vngit, præ virium imbecillitate, aliove casu deficere: alius sacerdos, si præsens aderit, aut aliunde statim euocatus, reliquas partes quas ille non vnxit, vngere ritè perget: vnctas autem denuo non vnget.

Si per errorem sacerdos aliud oleum, quàm quod infirmorum est, ad ægotum vngendum vnquam adhibuerit, etiam si chrismatum, aut catechumenorum sit; vt erratum emendet, olei sacri quod proprium infirmorum est, vnctionem eidem adhibeat, tumque sacramenti formam iteret.

Ministraturus, quot commodè potest habere, presbyteros, & clericos adhibere studeat superpelliceo indutos, qui ipsum & ministrantem, & precantem, pietatis, orationisque studio in eo ministro adiuuent.

Quòd si plures habere non potest, unum

saltem omnino adhibeat clericum sibi ministrantem.

Accedat illud ministraturus stola violacea, & super pelliceo indutus.

Vas sacri olei ne sinu, brachiove comprehensum, sed sacculo serico violacei coloris aptè inclusum cordula serica à collo pendens reuerenter ferat.

Mensam prope ægotantis lectum paruulam, vbi commodè fieri potest, parari, mappaque candida sterni curet: super qua vas sit cum bambacio ad abstergendas vnctiones, micaq; panis ad absterfionem digitorum. Sit ibidem vas alterum aquæ ad manus lauandas, & candela ceræ item parua.

Qua in mensa vas sacri olei à parte lecto viciniore ponatur; à laico autem homine ne manu teneatur.

Curet, vt toto eo tempore domestici simul omnes qui ad sunt, pro eo Deum piè precentur.

Hoc etiam Parochus domesticos, qui ægoti curam habent, moneat, vt ne post extremæ vnctionis sacramentum, quod ei ipse ministravit, corporis curam deserant.

Quibus ministratur Sacramentum extremæ vnctionis.

Ministratur hoc sacramentum adultis, periculose ægotantibus, propeque moribundis, & senio etiam confectis, in diem morituris, etiam si ægoti non sint; peste item laborantibus, tamen si mortis periculum imminere tunc non videatur, cum de repente mors nec opinantes eos occupet; periculose etiam vulneratis ad mortem.

At non infantibus, puerisque, qui nullum adhuc rationis usum habent, neque peccata admittunt; nec furiosis, amentibusque toto vitæ tempore insaniam vexatis; nec excommunicatis, interdictis, impenitentibusve.

Neque mulieribus in partu laborantibus; neque ad bellum proficiscentibus, neque nauigationem, aut peregrinationem suscipientibus; neque iis, qui mox ultimo supplicio afficiendi sunt; neque etiam perpetuo carcere multatis ministratur; nisi cum hi ex morbo in periculo mortis versantur.

Infirmis

Infirmis autem, qui sana mente dum erant, illud petierunt, aut verisimile est, quòd petijissent; etiam si postea in amentiam inciderint, uel ratione, sermone uel uti desierint, ministrabitur item.

Si uerò dum infirmus amentia phrenesive laborat, uerimile sit, ut indecorè, aut spurcè, impure uel aliquid agat; quo irreuerentia sacramento huic fiat; non vngetur, nisi alicuius complexu ita teneatur, ut firmus stabilisq; hæreat.

Cæcis, surdis, mutis, paralyticis, quamuis eo sensu uel uident, uel loquendi, uel ambulandi semper caruerint, præbebitur: peccare enim potuerunt per internas potentias, quibus ea membra respondent.

Item ei ministrari debet, qui fortè dum est in articulo mortis, sit baptizatus.

Quæ præparatio ad extremam Vnctionis sacramentum adhibenda.

Quoniam nihil sacramenti gratiam magis impedit, quam mortiferi alicuius peccati conscientia: idcirco in eo ministrando usum consuetudinemq; hanc tenebit, ut si fieri potest, infirmum non ante vnget, quam peccata confessus sit, ac præterea sacramentum Eucharistiam sumperit, at saltem sit confessus; si fortè non potuerit infirmus ob stomachi, gutturisue impedimentum sanctissimam communionem sumere.

Si quem uerò de repente morbi vis occuparit, ut neque confiteri, neque communicare potuerit; ex aliqua tamen contritionis, aut pietatis significatione conicitur, eum uelle sibi hoc sacramentum extremæ vnctionis ministrari: tunc Parochus ministrabit.

Quò diligentius item infirmum præparet, præter alia, quæ ei de vi, salutariibusque fructibus huius sacramenti ut supra dictum est, diligenter exponet, hoc etiam persuadabit, ut ea fide se vngetum præbeat, qua olim, qui ab sanctis Apostolis sanandi erant, se ipsos offerre consueuerunt. in primis autem animæ salus, deinde etiam corporis ualutudo, cum conditione, si ad æternam gloriam profutura sit, expetenda est.

Tum uerò demonstrabit, illum dubita-

re non debere, quin sanctæ illæ preces à Deo exaudiantur, quibus ipse Parochus, sacerdosue, ecclesiæ, & Domini personam gerens, utitur ad huius sacramenti ministracionem.

Decebit etiam maximè eam corporis præparationem adhibere, ut partes vngetæ prius abluantur, quantum comòdè fieri possit, ad sacri olei reuerentiam, præsertim quæ sordes solent magis contrahere.

Quoties hoc sacramento utendum est.

Intelliget Parochus, infirmum, quam diu in eadem ægrotatione, & in eodè mortis periculo uersatur, semel tantum esse extrema vnctione liniendum. Quòd si vnctione suscepta conualuerit, quoties postea in uitæ discrimen inciderit, toties hoc sacramentum ei adhibebitur. Item in morbis quibusdam diuturnis, puta in hydropisi, si ob mortem impendentem quis vnctus fuerit, & euaserit; deinde ex eodem morbo in alium similem casum, & periculum mortis rursus inciderit; rursus etiam ungi debet.

ORDO MINISTRANDI Sacramentum extremæ vnctionis.

Parochus uocatus ad ministrandum Sacramentum extremæ vnctionis, omnibus ijs, quæ mox supra præscripta sunt, rectè animaduertis, & præparatis; ut parochiæ suæ fideles excitet ad orandum pro infirmo, & conuocet suæ parochiæ sacerdotes alios, clericosue, quorum ministerio ut supra dictum est, in administratione utatur; campanæ signum statim dandum curabit, quòd à signo communionis distinguatur.

Mox uerò indutus superpelliceo & stola violacea, accipit uas olei sacri.

Clericus indutus superpelliceo uas feret aquæ benedictæ cum aspersorio, & libum hunc sacramentalem.

Curabit etiam crucifixi paruam imaginem asserri, si fortè ea ægroto desit. item cereum laterna inclusum: idq; per clericum, si adsit.

Tintinnabulum uerò non adhibebitur. Dum in uia est, & ad ægrotum accedit, psal-

psalmum quinquagesimū dicit, & alias
pias preces. Cubiculū autem, vbi ægro-
tus iacet, ingrediens, dicit.

℣. Pax huic domai.

℞. Et omnibus habitantibus in ea.

Tunc vas olei sacri reponit in men-
sa præparata, vbi candela accensa sit.
deinde dicit.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Deus qui benedixisti vestigia Apo-
stolorum tuorum Petri, & Pauli,
atque Andreæ, dignare benedicere do-
mum istam, atque ingressum istum. Ex-
pelle hinc Domine omnes insidias dia-
boli; & reple eam omni gaudio, lætitia,
sanitate, & pace; & fac eam abundare
omnibus bonis: vt de tua largitate sem-
per abundet, & Angelus tuus bonus sem-
per eam in pace custodiat. Per dñm &c.

℣. Propitius sit nobis omnipotēs, & mi-
sericors Deus, qui fecit cœlum & ter-
ram, & benedicat nos. ℞. Amen.

Hic aqua benedicta Parochus ægrotum
ad similitudinē crucis aspergit, & astan-
tes, & cubiculum item, dicens.

℣. Pax, & benedictio Dei omnipoten-
tis, patris, & filij, & spiritus sancti, de-
scēdat super domum istam, & super om-
nes habitantes in ea. ℞. Amen.

Alperione peracta, & crucifixi etiam
imagine ante oculos ægroti collocata,
Parochus ab illo querit, an aliquid ha-
beat, recordeturve, quod confiteri ve-
lit: siquē nihil quidquam habet, cleri-
cus versus sacram imaginem & Paro-
chum genuflexus, monet ægrotum, & cæ-
teros omnes, signum crucis sibi adhibe-
re: & ipse signans se, dicit: In nomine
patris, & filij, & spiritus sancti. Amen.
& manibus iunctis confessionem gene-
ralem dicit, ægrotō si potest, cum eo sal-
tem submissa voce pronunciantē, aut sal-
tem attentē audientē: percutitq; ter pe-
ctus ad ea verba, mea culpa &c.

Confiteor Deo omnipotenti &c.

Deinde Parochus manibus iunctis dicit.

Miseretur tui omnipotens Deus, &c.

Deinde signum Crucis dextra formans
versus ægrotum, dicit:

Indulgentiam absolutionem &c.

Postea omnes qui adiunt, & præser-
tim familiam præsentem, genibus fle-

xis orare iubet: tum is genibus etiā
flexis, dicit vnā cum alijs presbyteris,
vel clericis, si plures intersunt, si mi-
nus, cum vno, psalmos pœnitentiales,
& litanias vt mox infra, si tempus da-
tur: alioqui si non datur, vt supra, dum
ab alijs psalmi, & litanie dicuntur, ipse
stata formula inferius descripta vnget.

℣. Deus in adiutorium meum intende.

℞. Domine ad adiuuandum me festina.

Gloria patri, &c. Sicut erat in prin. &c.

Antiphona. Infirmus sum. Psalmus 6.

Domine ne in ira tua arguas me &c.

vsque ad finem. Gloria patri, &c.

Antiphona. Infirmus sum sana me do-
mine Deus meus.

Antiphona. Sperantes in domino.

Psalmus 31. Beati quorum remissæ sunt

iniquitates, &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Sperantes in domino mise-
ricordia circundabit.

Antiphona. Intende in adiutorium.

Psalmus 37. Domine ne in ira tua ar-
guas me, &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiph. Intende in adiutorium meum

domine Deus salutis meæ.

Antiphona. Peccaui domine.

Psalmus 50. Miserere mei Deus secun-
dum magnam &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Peccaui domine, peccaui, &
iniquē egi; munda me à peccatis meis:

quia potens es, miserere mei.

Antiphona. Clamor noster domine.

Psalmus 101. Domine exaudi orationē
meam, & clamor meus &c. vsq; ad finē.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Clamor noster domine ad
te perueniat.

Antiphona. Fiant domine.

Psalmus 129. De profundis clamaui ad
te domine &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Fiant domine aures tuæ in-
tendentes in vocem orationis meæ.

Antiphona. Exaudi me.

Psalmus 142. Domine exaudi orationē
meam: auribus percipe &c. vsq; ad finē.

Gloria patri, &c.

Antiph. Exaudi me dñe in tua iustitia: &
non intres in iudicium cum seruo tuo.

Anti-

Antiphona. Infirmorum propitiator, abiectorum protector, desperandorum saluator, Deus patris mei, & Deus hereditatis Israel, dominator celorum, & terræ, creator aquarum, rex totius creaturæ tuæ, exaudi preces nostras.

Deinde dicuntur Litanie.

Quibus absolutis dicit. Pater noster. Secretò.

✠ Et ne nos inducas in tentationem.

℞. Sed libera nos à malo.

✠ Adiutoris nostri in nomine Dñi.

℞. Qui fecit celum, & terram.

Credo in Deum. Secretò.

✠ Carnis resurrectionem.

℞. Vitam æternam. Amen.

✠ Saluum fac seruum tuum.

℞. Deus meus sperantem in te.

✠ Mitte ei domine auxiliũ de sãcto.

℞. Et de Sion tuere eum.

✠ Nihil proficiat inimicus in eo.

℞. Et filius iniquitatis non adiciat nocere ei.

✠ Esto ei dñe turris fortitudinis.

℞. A facie inimici, & persequentis.

✠ Domine exaudi orationẽ nostrã.

℞. Et clamor noster ad te perueniat.

✠ Exurge Christe, adiuua nos.

℞. Et libera nos propter nomen tuũ.

✠ Dominus vobiscum.

℞. Et cum spũs tuo.

Oratio.

Quam super ægroũ Parochus stans, manumq; dexteram illi imponens dicit. quod idem faciunt reliqui sacerdotes, qui adfunt.

Santum, ac venerabile nomen gloriæ tuæ inuoco, excelsè Deus, pater omnipotens, qui fecisti celum, & terrã, mare, & omnia que in eis sunt. Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, qui in altis habitas, & humilia respicis; respice super impositionem manuum, quam facimus super hunc famulum tuũ. N. quæ manus spiritualiter operentur super eum. Da ei Domine sanitatem corporis, & integritatem mentis, longanimitatem vitæ, prosperitatem in valitudine; & ab omni inquietudine inimici libera eum, qui liberaſti filios Israel de terra Aegypti, Petrum de custodia carceris, Paulum de vinculis, Susannam de falso crimine, Danielelem de la-

culeonum, tres pueros de camino ignis ardentis, Ionam de profundo maris, Lot de Sodomis. Ita ei miserearis domine, qui misertus es ciuitati tuæ Ninive. Domine sis ei adiutor, protector, atque defensor, sicut fuisti puero tuo Dauid ad expugnandum Goliath: & aperi oculos cordis eius ad cognoscendum voluntatem tuam, sicut aperuisti oculos ca pitis Tobie ad videndum visibilia: & perduc eum ad regnum tuum cœleste. Per dominum nostrum. &c.

His precibus peractis, vel dum peraguntur, vt supra dictum est, Parochus pollice intincto oleo sacro vngit in formam crucis has septem corporis infirmi partes, oculos, aures, nares, os, manus, pedes, ac renes. Dumq; vngit, verborum formam, vt infra in singulis partibus profert, crucis signum singulis etiam adhibendo. Vbi verò vnãquamque partem vnxit, ipsemet, aut Sacerdos alius si adest, aut clericus sacris ini tiatus, partem inunctam continuò tergit bambacio, quod in vase mundo ponitur ad eum vsum parato, quod secum portandum curabit; quodq; deinde peracta tota vnctione ad ecclesiam deferretur, & ibi cõburitur: cineres verò projiciuntur in sacrarium.

Ad oculos, primò de xterum, deinde sinistrum.

Per istam vnctionem, & suam piissimam misericordiam ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. ℞. Amen.

Ad Aures. Per istam &c. ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per auditum deliquisti. ℞. Amen.

Ad Nares. Per istam &c. ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per olfactum deliquisti. ℞. Amen.

Ad os, labris cõpressis. Per istã &c. ✠ indulgeat tibi Dñs quidquid per gustum, & locutionẽ deliquisti. ℞. Amen.

Ad manus. Per istam &c. ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per tactũ deliquisti. ℞. Amen. Sacerdoti infirmo non interius, sed exterius manus vngatur, vt supra dictum est.

Ad pedes, in plantis. Per istam &c. ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per gressum deliquisti. ℞. Amen.

S Ad

Ad renes. Per istam &c. I ndulgeat tibi Dominus quicquid per lumborum delectationem deliquisti. R . Amen. Mulieri renes non vnguntur, ut dictum est.

Postea Parochus digitum pollicem, quo vnxit, medulla panis bene fricat, & aqua abluit in vase supradicto: tum manutergio abstergit, ablutiois vero aquam cum micis refert in Sacrarium.

His finitis dicit sequentes orationes ad ægrotum versus, manibus extentis.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Deus Angelorum, Deus Archangelorum, Deus omnium Patriarcharum, & omnium sanctorum, Deus vniuersæ creaturæ conditor: qui dixisti Apostolis tuis; Ite, sup̄ egros manus imponite; demonia eijcite; qđ gratis accepistis, gratis date: vbi nos indigni, & peccatores manus in tuo nomine imponimus, tu domine tuam spiritalē impone digneris. Per dominum nostrū &c.

Oratio.

Domine Deus, qui per Beatū Apostolum tuum Iacobum dixisti; infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuia bit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei: cura quesumus redemptor noster gratia sancti Spiritus languores istius infirmi; sana vulnera, eiusque remitte peccata, atque dolores cunctos cordis, & corporis ab eo expelle, plenamq; ei interius exteriusq; sanitatem misericorditer redde: ut ope misericordiæ tuæ restitutus, & sanatus, ad pristina pietatis reparetur officia. Qui viuīs &c.

Orationes sequentes alternatim, si plures adsunt sacerdotes, dicuntur singularē cum, [Dominus vobiscum,] & concluduntur item singularē: [Per Dominū.] &c. Si vero Parochus solus est, ipse singularē dicit: primāq; tantum præponit, [Dominus vobiscum.] & vltimam solum concludit, Per dominum. &c.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Respice domine famulum tuum in infirmitate sui corporis laborantem: & animam refoue quam creasti. Ut castigationibus emendatus, cōtinuō se sentiat tua medicina saluatum.

Deus qui facturæ tuæ pio semper dominaris affectu: inclina aurem tuam supplicationibus nostris: & famulū tuū aduersa valetudine corporis laborantem placatus respice: & visita eum in salutari tuo: & cœlestis gratiæ præsta medicinam.

Omnipotens sempiternæ Deus, salus æterna credentiū, exaudi nos pro famulo tuo, pro quo misericordiæ tuę imploramus auxilium: ut reddita sibi sanitate, gratiarum tibi referat actionem.

Deus qui B. Petrum Apostolum misisti ad Tabitham famulam tuam, ut eius precibus suscitaretur ad vitam: exaudi nos quesumus: & famulo tuo, quem in nomine tuo visitat nostra fragilitas, exorata medicinæ tuæ medela lubueniat.

Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilij tui super infirmum famulum tuum ostende virtutem: & ope misericordiæ tuę adiuto salutiferam regni cœlestis tribue medicinam: Per dominum nostrum &c.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

V . Benedicat, & exaudiat nos Deus, R . Amen.

V . Procedamus cum pace.

R . In nomine Christi.

V . Benedicamus Domino.

R . Deo gratias.

V . Pax, & benedictio Dei omnipotentis patris I & filij I & spiritus S sancti descendat super te, & maneat semper. R . Amen.

Quæ Parochus aget post ministracionem.

Parochus ministrato sacramento extremæ vnctionis, si videt spatium vitæ esse, antequam discedat, ægrotum alloquetur, & consolabitur breuibus, ac suauibus, ardentibusque verbis: quibus il-

bus illum maximè hortetur ad vim egri-
tudinis patienter pro Christo Domi-
no sustinendam, ad rerum humanarum
cogitationes abijciendas, ad Satanæ
suggestiones Christiana virtute depel-
lendas, ad spem de diuina misericordia
concipiendam, & ad desiderium in pri-
mis vitæ æternæ. Tum præterea hæc
hortabitur: vt se piorum religiosorum-
que hominum precibus, & orationibus
commendet; pias lectiones audiat, si
potest; præcipuè Domini passionem,
quam ipse etiam Parochus pro oppor-
tunitate leget: elemosinas, si potest,
det: propositaque sibi ob oculos Chri-
sti passione, & cruce, assiduè piè medi-
tetur mortem, quam omni sanctæ chri-
stianæque humilitatis significatione for-
titer obeat: velitque in cinere, & cili-
cio, vt pœnitens mori, quemadmodum
Christianum hominem decere, sanctus
Martinus affirmavit, & suo exemplo do-
cuit. Quod si infirmus ita velle mori
dixerit, tunc Parochus cinerem, & cili-
cium benedicet.

Manibus etiam iunctis instar crucis,
exemplo S. Ambrosij proposito, vt mori-
atur, piè poterit moneri.

Nec verò crucifixi imago, & etiam
alia pro deuotione desit morientis; cuius
aspectu excitetur, recreetur que: quam
crucifixi imaginem ipse etiam moriens
manu piè tenere poterit.

Monebit præterea Parochus domesti-
cos, vt pro infirmo orent, ac ne corpo-
ris curam deserant: hocque in primis, vt
aliquot ante mortem horis mittant,
qui se vocet, vt in commendatione ani-
mæ præstè esse possit.

De cura item spiritali egroti cete-
ra præstare Parochus studebit, que su-
pra titulo de visitatione infirmorum or-
dine præscripta sunt.

Ad ecclesiam demum, quo modo
venit, redibit, deuotè dicendo psal-
mum, [Qui habitat,] & alias pias ora-
tiones.

Alia officia Parochi erga infirmum pro-
pè moriturum.

CVM tempus instabit, quo ægrotus
propè moriturus sit, Parochus tum

celerrimè præstabit commendationis
animæ officium, tum omni ratione infir-
mum tali tempore iuuare conabitur.

Si indulgentiam ille ex legitima fa-
cultate consequi possit, in memoriam re-
digat, proponens etiam, quid ad conse-
quendum agi debeat. si ipsi Parocho,
aut confessario fortè commissa sit ipsa
concessio; poterit verbis vt ad id ritè
accommodatis.

Procul secedere iubebit coniugem,
liberos, domesticos, præsertim gemen-
tes, ac lugentes, eosque item, quos in vi-
ta charos ille habuit.

Magno etiam animæ fructu moribun-
dis, quatenus expedire videbitur, ad fi-
dei articulos, aliaque vt infra confirman-
da, & profitenda inducetur; maximè si
egrotantem, & morientem demonis im-
pulsu aliquo modo hæsitantem, aut titu-
bantem Parochus animaduertit. Inter-
rogatus autem ægrotus verbis respõ-
debit: sin autem morbi vi respondere
lingua non poterit, saltem dum mente
integra est, nutu, aut signo aliquo exte-
riori respondebit.

Interrogationes autè adhibebit vul-
gari sermone, si latinè ægrotus nesciat.
sunt autem huiusmodi.

Nonne frater charissime, firmiter cre-
dis omnes articulos fidei, & quidquid
sancta Romana catholica, & apostoli-
ca credit Ecclesia? R. Credo.

Nonne detestaris, reprobas, & ana-
thematizas oēs hæreses, & quidquid ea-
dem detestatur, reprobatur, & anathema-
tizatur catholica mater Ecclesia? R. De-
testor, reprobatur, & anathematizo.

Nonne vis mori in soliditate fidei ca-
tholicæ, vt verus christianus? R. Volo.

Cognoscis ne, te multum, & sæpius of-
fendisse creatorem tuum, animam tuam,
& proximum tuum? R. Cognosco.

Doles ex corde de omni offensa qua-
litercunq; contra Dominum Deum tuum,
te ipsum, & proximum tuum commissa?
R. Doleo.

Nonne omnem quem pateris dolorè,
propter Deum in pœnitentiam tuorum
peccatorum patienter, & æquanimiter
toleras? R. Tolero.

Nonne te pœnitet ingratus fuisse Deo
de multis beneficijs in te collatis ad sa-
lutem

lutem animæ tuæ? *R.* Pœnitet.
Et quod toties recidisti in peccata post
acceptam ab eo misericordiam?
R. Doleo.

Nonne cognoscis tibi opus esse Dei
misericordia, & quod meritis passionis
Iesu Christi pœnitens saluaberis?
R. Cognosco.

Poterit etiam quandoq; cohortari,
& facere, vt eo modo quo potest, secum
oret, etiam vulgari sermone, si opus sit,
aliquo ex infra scriptis modis, prout vi-
derit expedire animæ morientis.

In manus tuas Domine commendo
spiritum meum: redemisti me Domine
Deus veritatis.

Domine Iesu Christe, ob virtutem
tuæ sanctissimæ passionis, iube me ad-
scribi in numerum electorum tuorum,
adiuua me Redemptor meus in hac ex-
trema necessitate; succurre animæ egen-
ti, sed in te solum speranti: totum me ti-
bi do, non me renuas: ad te venio, non
me repellas: sonet in mentis meæ auri-
bus vox illa tua dulcis: Hodie mecum
eris in Paradiso.

Domine Iesu Christe fili Dei viui,
qui pro salute mundi in cruce es felle,
& aceto potatus: sicut tu consummatis
omnibus in cruce expirans, in manus pa-
tris commendasti spiritum tuum: sic in
hac hora mortis meæ, in manus pietatis
tuæ commendo animam meam, vt eam
in pace suscipias, & electorum choris
aggregari præcipias.

Deus meus, Deus meus, misericordia
mea, refugium meum. Te desidero, ad
te confugio, ad te venire festino: ne de-
spicias me sub tremendo discrimine po-
sitam, adesto mihi propitius in his meis
magnis necessitatibus. Ad te venio, qui
nullis dees: cupio dissolui, & esse tecum.
In manus tuas commendo spiritum
meum Domine. Respice in me Domi-
ne Deus veritatis: & præsta mihi Deus
meus, vt in pace dormiam, & requie-
scam. Amen.

Hac item, & simili ratione poterit
cohortari.

Commenda te gloriosæ virgini Ma-
riæ, dicens: Maria mater gratiæ, mater
misericordiæ: tu nos ab hoste protege,
& in hora mortis suscipe.

Inuoca Angelos, tuum præcipue custo-
dem, dicens: Angele Dei, tu præsertim
custos mihi assiste migranti ex hac vi-
ta: custodite me Angeli ab immundorū
spirituum inuisione; & animam meam
in vestrum consortium assumite.

Commenda te sanctis Dei, præsertim
quibus magis deuotus fuisti, dicens:
Sancti Dei omnes vestro nunc mihi o-
pus est patrocinio: vestris orationibus
cito mihi succurrite: tu præsertim Bea-
tissima virgo, tu sancte. N. vel sancta.
N. in quem, vel quam confidentiam sem-
per habui: in hoc extremo necessitatis
articulo nõ me deseras: sed si vnq; alias,
nunc maxime me apud Deum adiuua.

DE SACRAMENTO Ordinis.

Rubricæ, seu instructiones.

Quæ Parochus doceat, & exequatur.

Sacramenti ordinis dignitas, vtili-
tas, & necessitas quanta sit, ex eo
perspicue manifestum est, quod alia sa-
cramenta ab illo ita pendent, vt sine eo
illa partim confici, ministrariq; nullo
modo possint; partim solenni cæremoni-
a, & religioso quodam ritu, ac pio
cultu carere videantur.

Atque si summus eius gradus spectetur,
hoc est sacerdotium; eius nobilitas at-
que excellentia apparebit: Sacerdotes
enim Dei interpretes, & internuncii
quidam sunt, qui eius nomine diuinam
legem, & vitæ præcepta homines edo-
cent, & ipsius Dei personam in terris
gerunt, non angeli solum, sed Di; etiam
appellantur, quod Dei immortalis vim,
& numen apud nos teneant.

Potestas Corpus, & Sanguinem Domi-
ni nostri conficiendi, & offerendi, tum
peccata remittendi, quæ illis collata est,
humanam quoque rationem, atq; intel-
ligentiam superat; nedum ei aliquid
par, & simile in terris inueniri queat.
Inferiorum quoque graduum dignitas
ex eodem ipso capite potest demon-
strari, prout magis minusve ad alta-
ris sacramenta suo quisque ministerio
accedit.

Cum